

Nordfjella – nesten unikt?

Dovre regnes gjerne som det siste intakte fjelløkosystemet vest for Uralfjella, ifølge Norsk Fjelleksikon. Men hva med Nordfjella – hvordan står det til der?

Av dyr og fugler i et fjelløkosystem, slik det har vært her i nord, bør vi finne villrein, jerv, fjellrev, ravn, fjellrype, kongeørn, og også jaktfalk, fjellvåk og fjellhare – samt muligheter for besøk av ulv. Mår, rødrev, snømus, røyskatt, fiskemåke og lirype er andre brukere av fjellet i våre områder. En kan også treffe på oter, mink, elg, rådyr og kanskje gaupe, hjort og bjørn.

Før jul kom jeg over et kadaver inne i Nordfjella, nærmere bestemt i Vestfjella. Ei kongeørn letta majestetisk og seilte ut mot Aurlandsdalen. Rundt kadaveret var det spor etter ravn og rev, både fjellrev og rødrev, såg det ut som. I det samme områ-

det ser jeg jervespor i blant. Og på rabbene rett ovafor hadde reinen nylig beita, sammen med hare og ryper.

Villreinen i området har jo noe tamreinsblod i seg og jerven har vel ikke alltid hatt like godt fotfeste. Men nå ser begge artene ut til å fylle sin funksjon i økosystemet, sammen med blant anna jaktfalk og fjellvåk.

Tenk om Nordfjella kunne kalle seg det andre intakte fjelløkosystemet vest for Ural! Det at vi i det hele tatt kan tenke tanken viser hvor rikt og fantastisk dette området er.

Hardangervidda, naboen i sør, mangler en jervestamme, men til gjengjeld er de sentrale områda frie for kraftutbygging.

ISBN 82-996711-0-8

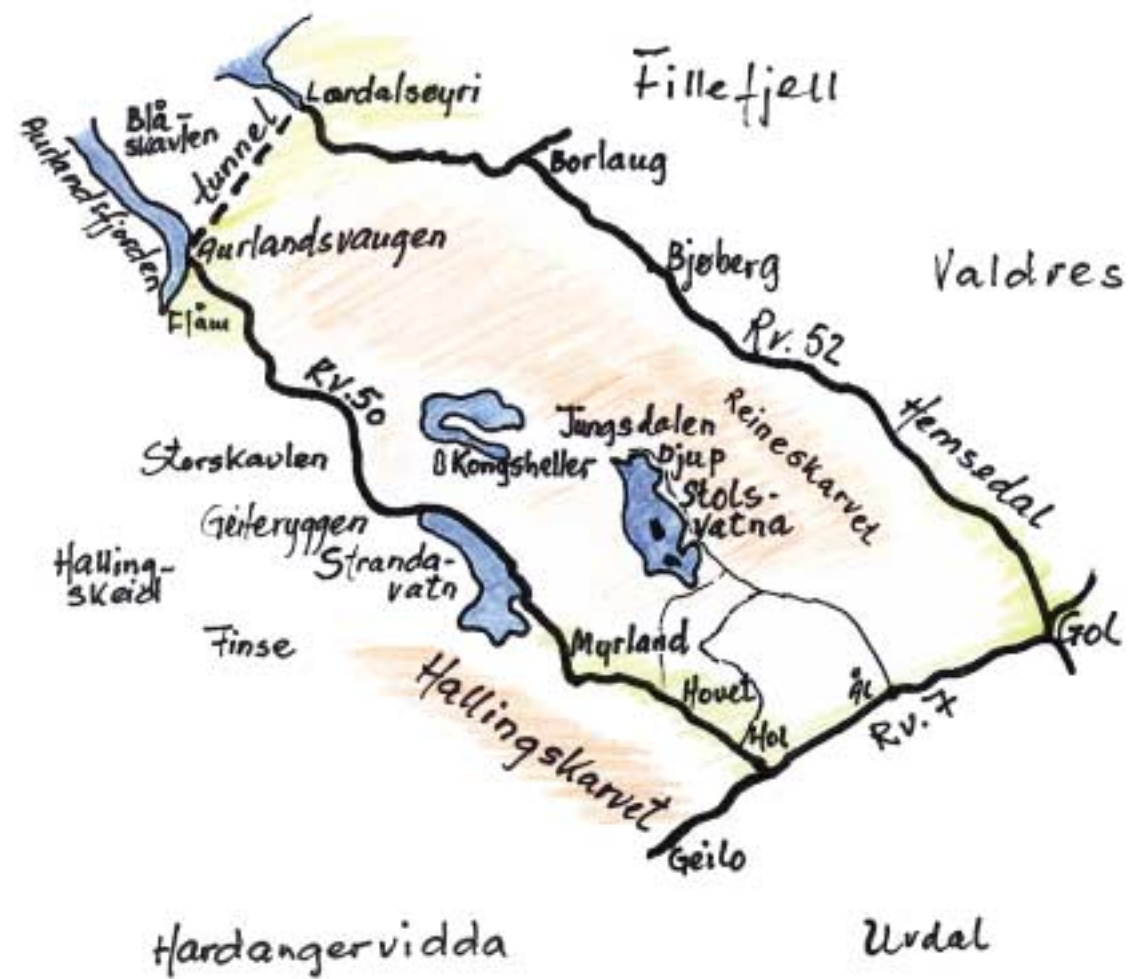
Ola Vaagan Slåtten

Hallingdal og ville fjell – mellom øst og vest

Ola Vaagan Slåtten

Om forfatteren

Forfatteren er en 36 år gammel mann fra Hol i Hallingdal som har jobba flere år som informasjonsrådgiver og før det som frilansjournalist, redaktør og skribent i vekslende grad de siste 15-20 åra. Han har også tjenestegjort i internasjonale operasjoner. Av utdannelse er han statsviter med fordypning i området Midtøsten og internasjonal politikk, og han har studert kulturfag.

Slåtten er interessert i natur, fugle- og dyreliv og har utdannelse innen naturoppsyn. Ellers bidrog han til boka *Golfkrisen i perspektiv*, Nils A. Butenschøn (red.), og har skrevet en rekke kronikker og debattinnlegg i aviser og tidsskrifter.

HØST

– Fagre farger, klar luft

Skodde

Skodda sig innover oss
svekkjer våre sansar
gjer oss utrygge
kva er rett å gjera

Med eit lettat ho
alt vert klårt
kva jamra vi oss for

Høst ved Urvassbotn, Anita plukker farger

Grevling i søpla

En gang i tenåra blei jeg vekka av foreldra mine som lurte på om jeg hadde lyst til å se et dyr som var på besøk. Søplestativet stod nedafor balkongen. Det romsterte der nede, så det måtte være noe nedi søplesekken sjøl om lokket var på. Vi løfta opp lokket og møtte blikket til en grevling som lette etter noe spiselig. Den var ikke så interessert i oss, ville heller fortsette måltidet, så slik blei det. Vi gikk og la oss.

Så vatnspruten stod

Det var en høst seint på 1990-tallet. En kamerat og jeg gikk en tur på vestsida av fjorden, etter å ha vært inne i fjellet dagen før. Både i fjellet og nede i bygda hadde vi fine dyreopplevelser, blant anna såg vi ei kongeørn på nært hold i trea ved fjorden.

Så med ett spurta en tolv takkers elgokse ut av sivet så vatnspruten stod. Den sprang halvvegs over fjorden, djupere er det ikke. Så snudde den seg og kasta et lengselsfullt blikk tilbake mot det deilige siv-måltidet den måtte forlate. – Må jeg virkelig fortsette helt over, såg den ut

til å tenke. Så fortsatte den helt til den var i land på andre sida.

Der blei den møtt av en saueflokk, og vi såg det selsomme at en stolt elgokse løp av sted med en flokk ulldotter etter seg ...

Mot Vargebreen

Senit

*Et fullkomment samspill
som hovslag mot bakken
i strak galopp*

*bilder farer forbi
sola stiger opp*

*når den nærmer seg senit
tar du det store spranget
mot himmelen*

Polar

*Som eit eple om hausten
som ein svalande bris
som eit stormkast ved naustet
som ein munn som et is*

*Nett slik stod du der for meg
som ein himmel på jord
og eg klemde deg til meg
det var kropp meir enn ord*

En liten historie

Det var en gang ei lita jente som hette Anna, på garden Lauvvang i Hol.

Der vestafor fjorden bodde hun, sammen med foreldre og søsken. Når hun skulle til skolen, rodde hun over fjorden. Vinterstid gikk hun isen. Var det dårlig is, måtte hun helt opp til Djupedalen før hun kom seg over på den rette sida.

Anna vokste opp, og blei gifteklar. I Canada satt det en og mente at han måtte hjem og få seg norsk kjerring. Slik blei Ola og Anna et par.

Det kom unger til verda. Tida gikk, og de vokste til, småfantene. Rett som det var dukka de første barnebarna opp. Anna var godt voksen, men slett ikke gammel ennå. Så kom nye vårer og høster. Barnebarna vart ungdommer og voksne, og oldebarn kom til. Anna vart aleine da Ola falt fra, ikke så svært gammel.

Med tippoldebarn på plass, innsåg sjøl Anna at hun ikke var noen ungdom lenger. Men glad i å gå tur, og i å lese, var hun til det siste.

Ingenting av det som her er nevnt er særlig lenge sia. Slik er livet.

Tilbake står Hallingskarvet, Holsfjorden og minnet om ei lita jente som hette Anna – ei jente som gikk eller rodde over fjorden i all slags vær og vind.

«Hoggorm-Mette»

Jeg besøkte søstera mi i Sogndal for noen år sia. En tur langs en skogsbilveg medførte funn av en livløs hoggorm. Søstera mi tok med seg ormen for å vise den fram til sønnen sin og kameratene hans. Kanskje hadde hun tenkt å stoppe den ut og?

Ormen bar hun rundt halsen og andre egne steder, til vi kom til bilen. Da skulle ormen legges i hylla ved bakruta, slik at guttene kanskje fikk en liten «skrekkeopplevelse» i det de såg den. Et lite pek ...

Så var det at hun oppdaga at ormen ikke var død, men tvert imot hadde blitt vekka fra dvalen av kroppsvarmen hennes.

Den fikk bli igjen i skogen ...

Meningen med livet

Oktobersol   ligge på ryggen
i steinheimen   i sola
vann og snø   med lue på

se på reinsflokken
kjenne roa
varme

Min jordiske himmel

Kroppen min er hvor som helst
men ei min sjel for jeg er frelst

Jeg er vekk men ikke sjela
den forblir i Hallingfjella

Når jeg drar vekk så ikke glem
der vest i fjella er mitt hjem

Høst ved Urvasbotn

Elg, i feil kjørebane!

Jeg var skolegutt den gangen. En dag var det jeg som henta posten i stativet ved storvegen. Jeg åpna lokket og kikka ned, men kikka opp da jeg med sidesynet oppdaga noe oppe i bakken.

Nedover hovedvegen kom to elger, side ved side som et sett med forhjul. 50 meter ovafor meg svingte de av vege og fortsatte innover i skogen. To elger? Og så i feil kjørebane!

Hjort i Hol

Det var i 1980, tror jeg. Det var før vi tenkte særlig mye på at det var hjort i Hol. Vi var på veg opp lia. Da såg søstera mi og jeg et dyr som var større enn et rådyr, der mellom granleggene. De andre såg det ikke. Men de såg spor etter hjort på samme tida omtrent. Så dermed var det klart at det var hjort i Hol. Og sia har det vært det. Nå er det 100.

Ovennevnte er mine minner. Mora mi veit sikkert at hun såg spor i 1980 og hjort i 1981. Andre såg kanskje et og anna dyr iblant før det også. Blant anna veit jeg at det var en hjort på besøk nede i Sør-Hovet på 1950-tallet.

Mine første villmarksfoto fra Nordfjella, rein ved Godfjell

Fotodebut

Dette var et par år før min konfirmasjon. Faren min og jeg gikk noen dager i Nordfjella, fra Haugastøl til Holsåsen. Da vi hadde kommet oss over på nordsida av Hallingsskarvet fikk vi se en liten reinsflokk. Vi sneik oss innpå, og dermed kunne jeg på 10-15 meters hold ta noen riktig brukbare bilder med min Kodak Instamatic, modell 1965.

Så kom sola

*Du skein på meg
blomstra
synte meg det finaste
deg sjølv*

Diktet –

til Halldis Moren Vesaas

*Eg elsker ei jente
frå ei anna verd
der andre ting tel
der andre ting er*

*Hennar verd
vert aldri mi
men mellom to verder
er trokka ein stig*

*Kjærleik er å ta
føtene fatt
om så ikkje skjer
gror stigen att*

Reinroser

Hardangervidda med kano

Vi fant ut at vi måtte prøve å padle på Vidda, en kamerat og jeg. Padle kunne vi ikke, men vi fikk lånt oss en kano og etter en prøvetur på fjorden i bygda, bar det til fjells. Det var sist på 1980-tallet dette.

I løpet av turen begynte vi å reflektere over det å være ute i naturen som et mål i seg sjøl. Vi tenkte at kanskje skulle turer måles i opplevelse, ikke i kilometer, liter eller kilo. Dette har jeg tenkt mer rundt seinere. Blant anna førte det til at jeg i flere år drog på tur uten kamera.

Siden kameraten min er hobbyornitolog, fikk vi notert ned en hel rekke fuglearter. Jeg minnes også at vi traff en hyttevakt som fortalte at han levde av grov fisk fra et lite tjørn i nærheten.

Det var sol og fint, men også snøbyger denne sommeruka på Vidda. Før vi drog tilbake til sivilisasjonen minnes jeg den følelsen vi hadde da det bare var en kilometer igjen til vi var tilbake ved bilen: Ei stille uke hvor vi bare hadde vært til, var over. «Maset» venta ...

Fjellvåk

Fjellfuglen fjellvåk

Den er nesten som heiloen, fjellvåken. Den følger deg i fjellet med sin såre sang.

Nevøen min trodde at jeg hadde et veldig nært personlig forhold til fjellvåkene i Vestfjella. De fulgte oss jo tett i terrenget der vi gikk.

Det er vel heller slik at våken følger med i sitt territorium. En gang jeg gikk midt i dalen, stupte den ned på meg fra bratte berget. Veldig nær reiret kunne jeg ikke ha vært. Kanskje var det bare noe den gjorde for moro?

Fjellvåken treffer jeg både i Nordfjella og på Vidda. I lemenår kan det være tett mellom para. Kanskje blir det trangt om plassen iblant? Iallfall var det et par som valgte å hekke fem-ti meter fra riksvegen en gang. Slå den!

Hardangervidda blues

Våkna opp og rusla ned
tørr i øya så det sved
kjente kaffilukta god
såg det blinka lyst i sol
hørte kassetspillern gå
skjønte hva som der stod på
det var yndlingsgruppa mi
den aller beste vil jeg si

gruppa som kan spille rock
ja nå skjønner du det nok
når alt det andre drar mot vest
er gamle Creedence fortsatt
best

Søsken natur

Likheter
mer enn forskjeller

Hardangervidda
og Negevørkenen

Kveldssola
like ensom

Fjellene
like tause

Slettene
like åpne

Landskap
preget av ro

Begge
like tiltalende

Ugletue mot Hardangerjøkulen